

Ho tliša tlhokomediso ka maemo a lehodimo ditjhabaneng

South African
Weather Service

ISO 9001 Certified Organisation

1. Diaduma
  2. Diketsahalo tsa maemo a lehodimo tse tsamaelanang le diaduma
    - Letolo
    - Kganyapa
  3. Difefo tse matla tsa Saetleloune
  4. Morwallo
  5. Difefo
  6. Mohatsela le lehlwa
  7. Mohudi o teteaneng
  8. Maemo a lehodimo a hlokang botsitso ka mokgwa o phahameng le maqhubu a motjheso o phahameng
  9. Maemo a thusang hore mello e ruthuthang e phatlalle habobebe
-

Diaduma ke eng mme di sebetsa jwang?

E nngwe ya diketsahalo tsa maemo a lehodimo e bohehang sebakeng, haholoholo hara naha, ke diaduma. Diaduma tsena di hlaha marung a bokellaneng sepakapakeng a hlohang botsitso. Sepakapaka se hlohang botsitso ke maemo a hlahang sebakeng ha moya o phahameng, o futhumalang ebile o sa teteana haholo ho feta moya o o potapotileng mme o tswela pele ho nyoloha. Le ha ho le jwalo, moya o nyolohang le ona o a theoha ka lebaka la mohatsela, empa ha fela sepakapaka se ntse se hloka botsitso pokello ena ya moya e tla futhumala ho feta moya o potapotileng ebe ka tsela e jwalo o tla tswela pele ho nyoloha.

Ka lebaka la moya o nyolohang o hatsela, ha morao moya oo o tla monyela mme ho tla ba le phofudi. Ena ke tsamaiso eo ho yona phofudi e sa bonahaleng e fetohang sepakapakeng mme e ba marothodi a metsi a bonahalang mme ke ka hoo re bonang ka moo maru a bopehang ka teng.

Ho na le diketsahalo tsa mokgwathatsane tse tharo tse ka sehlohong tse qalang motsamao o tsepameng wa sepakapaka mme seo se ka baka popeho ya maru le difefo. Pele ho ba le motjheso o matla o nyolohang tlase lefatsheng nakong eo ho tjhesang haholo motsheare nakong ya dikgwedi tse tjhesang tsa selemo. Moya o nyolohang tlase lefatsheng o a fetoha o be o tjhesa haholo mme ka hobane o sa teteana haholo o bobebe mme ha ho le jwalo o qala ho nyoloha ho ya sepakapakeng.

Mehato e fapaneng ya sedikadikwe tsa bophelo ba sefefo

Nakong ya sedikadikwe sa bophelo ba sefefo ho ka hlwauwa mehato e meraro e fapaneng. Ka kakaretso nako ya bophelo ba leru la sefefo e ka tlase ho hora, empa ha se maru ohle a sefefo a bopuwang ho latela mekgahlelo ena yohle e meraro ya bophelo ba sefefo.

Nakong ya mohato wa pele, e tsejwang e le a khumolase (cumulus) kapa mohato wa ntshetsopele, ka tlwaelo ka sehlohong ho na le meya e batang e nyolohelang marung mme e matla haholo ho ka tshwara marothodi a seng a ntse a bopilwe ha mmoho le marothodi a pula a le boemong bo fofotsang marung. Marothodi a a hola ho latela ditsamaiso tse fapaneng mme a ba maholo ho feta le ho ba boima ho fihlela meya e batang e nyolohang e sa kgone ho a tshwara ka hara leru la sefefo. Karolong eo ya leru moo marothodi a pula a bang maholo haholo le ho ba boima, diphetoho tsa motsamao o nyolohang ho ya ho motsamao o yang fatshe mme pula e qala ho na.

Ela hloko: Marothodi a maru a manyenyane haholo mme ho nka milione ya ona ho bopa marothodi a pula a bohareng ka bophara ba 2 mm.

Leru la sefefo le fihla maqalong a mekgahlelo wa bobedi ha ho ntse ho na le meya e batang e ntseng e tswela pele ho nyoloha karolong e le nngwe ya leru le bakang hore leru le tswela pele, ha karolong e nngwe ya leru ho se ntse ho na le meya e batang e yang fatshe ka lebaka la marothodi a bang boima haholo mme a tsholohang e le pula. Pheletsong ya mohato wa bobedi, o tsejwang e le mekgahlelo o hodileng, sefefo hangata se boemong bo bobeba ba letolo le keneletseng le sefefo hammoho le sefako haeba se bopetswe ka hara leru. Butlebutle, motsamao o yang fatshe o tla phatlalla ho ya le leru ho fihlela mohatong wa boraro le wa ho qetela ho fihlela sedikadikwe sa bophelo ba sona, o bitswang mohato wa ho shwa ha ho ntse ho na le meya e batang e theohelang fatshe fela lerung mme pula e be e tsholohoa. Ka lebaka la hore ha ho sa na meya e batang e nyolohang lerung, leru ha ke sa tswela pele ho hola mme ha marothodi a pula ohle a maholo a se a tsholohile lerung, leru le a nyamela mme ho eso ye kae letsatsi le tla be le tjhabile hape.

Sefefo se ka nna sa ba le leru le le leng la dikolohang ('convective') kapa sele, empa difefo tse ngata tse tlwaelehileng mona Aforikaborwa di na le dihlopha tsa disele tse bopehang ka bonngwe ka mora e nngwe ha le leng le le leng le tla nka metsotso e ka bang 30 ho fihla ho 40. Le ha ho le jwalo, difefo tse ding di akaretse sebaka se sehlo haholo mme di nka nako e telele haholo. Tsona di tsejwa e le difefo tsa "sele tse kgolo". Mofuta ona wa sefefo o nka nako e telele haholo mme o matla ebile o nka nako e telele o ntse o nyoloha mme meya e batang haholo e ka hara maru. Hangata e bopa karolo ya mola wa letolo le lebelo haholo le nyolohang ka ho potlaka - mola wa difefo tse tsamayang mmoho.

Ditlhokomediso ka kakaretso nakong ya sefefo

- Haeba o le ka ntle O SE KE wa itshireletsa tlasa difate
- Mamela radio kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso.
- Haeba ho kgoneha, dula ka tlung empa hole le difenstero
- Kwalla diphofotswana mme o kwahlele makoloi
- Hakolla disebediswa tsohle tsa motlakase.
- O se ke wa hlapa shawareng kapa ka bateng kapa wa sebedisa founu
- Haeba o kganna, EMISA mme o behe koloi ka thoko ho tsela hole le difate, mehala ya motlakase le diphula.

2. Diketsahalo tsa maemo a lehodimo a amanang le difefo

Sefefo sefe kapa sefe se baka letolo, morwallo o fetang, meya e matla haholo, sefako ka nako e nngwe kotsi eo e baka kganyapa.

• LETOLO

Ha diaduma di ruthutha, kena ka tlong!

Letolo le hlahella le sefeko se seng le se seng mme le tlamehile ho lebellwa hang fela ha difefo di bopeha.

Ke eng letolo?

Letolo ke phallo ya matla e tsamayang ka moya. Dikarolwana tse jereng matla a mabe le a matle di a kopana tlase le hodima leru. Ha matla a kgohedi mahareng a tsona a ba matla haholo, ho lokollwa enoji. Eneji ena a bonwa jwalo ka lesedi le leholo la kganya lehodimong/hodimo marung.

Dikarolo tse botjhabela tsa naha, haholoho Kapa Botjhabela le Kwazulu-Natala di na le diketsahalo tse phahameng haholo tsa matolo tse amanang le mafu Aforikaborwa. Ha ho le jwalo, o lokela ho ba le tlhokomelo e ikgethileng hohlehohe dibakeng tse.

Dintlha ka Letolo

- Ho na le mefuta e meraro ya letolo
  - ho tloha lerung ho ya fatshe
  - ho tloha fatshe ho ya lerung
  - leru ho leru
- Letolo le otlala lefatshe makgetlo a ka bang 100 motswatsana o mong le o mong.
- Batho ba ka bang 20% ba otlwang ke letolo ba a shwa.
- "Letolo ha le otle nqa e le nngwe habedi" ka bomadimabe sena ke puo ya mafelafelane. Letolo le ka nna la otlala sebakeng se le seng makgetlo a mangata.
- Hangata le otlala maqalong le pheletsong ya sefeko.
- Mahlatsipa a ka bang 85% a batho ba otlwang ke letolo ke bana le bahlankana ba mahareng a dilemo tse 18-35 hobane ba tshwarwa ke sefeko nakong eo ba ntseng ba bapala kapa ba sebetsa kantle.
- Eneji e fumanehang letolong le le leng le betsang a ka ballwa ho diwate tse 100 tsa lebone le kgantshang bakeng sa matsatsi a 90.
- Ketsahalo ya ho ka bolawa ke letolo ke 1 ka hara tse 2,000.000.

• Dikganyapa

Kganyapa ke sefeko se morusu se dikolohang se senyenyane ka bophara ebile se bohale ka ho fetisisa ka hara diketsahalo tsohle tsa maemo a lehodimo.

Kganyapa ke eng?

Kganyapa ke ketsahalo ya boso e bopehang ho hlaha difefong haholoholo tse amanang ke sefako.

Ho sa ntse ho na le maikutlo a fapaneng hara ditsebi hore na hantlentle kganyapa e bopeha jwang empa ba bangata ba

Ditlhokomediso ka letolo

- Haeba o le ka ntle, ha o bona kapa o utlwa hore sefeko se a tla, batla setshabelo se bolokehileng hanghang!
- Haeba moriri wa hao o ema nako e telele, tloha sebakeng seo kapele kamoo ho kgonehang ka ha letolo le tla otlala sebakeng seo ka mora sebakanyana e le kannete.
- Ha o bona letolo le KGANTSHA, bala metsotswana hore o utlwa MODUMO o tswa kae - metsotswana e ka bang 30 - emisa diketsahalo tsohle tsa ka ntle hanghang mme o batle setshabelo ka ha letolo le haufi le ho otlala. Haeba o bala metsotswana e 15 kapa ka fatshe ho moo, letolo le ka otlala moo o leng teng.
- Dibaka tse sa bolokehang nakong ya sefeko sa motlakase ke:
  - Dibopeho tse telele tse jwalo ka difate, dipalo tsa mehala ya difounu le motlakase
  - Hodimo Lerallaneng
  - Masaka a emeng a le mang
  - Metsi a bulehileng
  - Ditente tse sa sireletswang kapa dintlwana tsa meketjana ya boithabiso
- Qoba ho ba pele kapa ho tshwara:
  - Disebediswa tsa metale tse jwaloka diterata, dikolotshana tsa kolofa le dithuthuthu, dipalo tsa difounu kapa tsa motlakase hammoho le dibopeho tsa tshepe tse jwaloka dipalo tse kgolo tse tsamaisang motlakase le bentemele.
- Haeba o le ka tlong nakong eo sefeko se ruthuthang e ba hole le difensetere. O se ke wa:
  - Tshwara sesebediswa sefe kapa sefe sa tshepe
  - Sebedisa sesebediswa sefe kapa sefe sa motlakase
  - Sebedisa founu
  - Hlala ka bateng kapa shawareng.
- Haeba o le leetong, dula ka kolong
- O se ke wa sesa nakong eo sefeko se ruthuthang
- O se ke wa ba dipapading nakong eo sefeko se ruthuthang. Dibapadi tsa kolofa le batshwasi ba ditlhapi ba kotsing e kgolo.

dumela hore e tsamaisana le metsamao ya sedikadikwe e tsepameng e ntseng e le teng lerung empe fela a matlafetse. Le ha ho le jwalo, kganyapa e bopeha ka hara leru mme e tsamaye jwalo ka ketsahalo e bonahalang e ka hara fanele ho hlaha lerung ho ya lefatsheng. E ka hlahella ka mefuta e fapaneng mme ka dinako tse ding e be jwaloka fanele e sesanyane e patisaneng kapa jwaloka silindara mme ka dinako tse ding jwalo ka sekotwana sa thapo e hakilweng motheong wa leru o theohelang lefatsheng. Fanele ena e bonaletsang, boholo ba yona e na le marothodi a metsi a bopuweng ka faneleng ka lebaka la phokafatso. Haufinyane le lefatshe/mobu moo ho nang le lerole, makala le matlakala a mang a fofelwa hodimo, ka tlwaelo ho ba le moya o matla o fokang.

Bophara bo bohola ba fanele bo bonyenyane ka kakaretso ho ka feta dimitara tse lekgolo empa dikganyapa tse ding di kgolo haholo ka molahare ho feta 1 km. Motsamao wa moya ka hara kganyapa ka tlwaelo o etsa sedikadikwe, ka mantswe a mang, Hemisefere ya Borwa, meya e fokela lehlakoreng la letona ka hara sona. Ka tlwaelo, ntlhana e hodimo ya fanele e thesa bokahodimo ba lefatshe bakeng sa metsotswana e mmalwa fela empa ho na le maemong a mang moo ho hlokometsweng hore se dutse bokahodimong ba lefatshe bakeng sa nako e fetang hora.

Lebelo le phahameng la moya o ka hara kganyapa hangata le mahareng a ka bang 120 le 360 km/h, empa le ka nna la ba matla ho feta 432 km/h. Kgatello e ka hara fanele e bonahala e le tlase ho feta kगतello ya sebaka se e potapotileng.

Tshenyeho ya thepa hangata e bakwa ke meya e matla haholo, haholoholo ha e butswela ka matla ho feta 144 km/h. Diphapang tsa dikgatello mahareng a bokahare le bo ka ntle ba kganyapa le tsona di na le boikarabelo bo itseng bakeng sa tshenyho, haholoholo meahong eo difensetere le mamati a tsona a kwetsweng. Ha kganyapa e feta meahong e jwalo, kगतello e ka hara moaho e hodimo haholo ho feta kगतello e ka ntle. Phapang ya 69 hPa e baka kगतello siliing ya dimitara tse 3 ha di atiswa ka 3 mme seo se lekana le boima bo ka fetang 6 000 kg. Boima bo jwalo bo ka baka tshenyho e keneletseng mme maemong a mang, marulelo ohle a moaho a ka tsumohwa kapa mabota a wela ka ntle.

Ntlha e kgahlisang ka dikganyapa ke lerata le sa tlwaelehang le lehlo leo le di etsang. Batho ba kileng ba le utlwa ba le hlahositse e le modumo wa "diterene tse sekete", modumo wa dinotshi tse dimilione" kapa "ho ruthutha ha difofane tsa ntwa".

Ditlhokomediso ka kganyapa

- Ha ho etsahala hore o bone kganyapa, e ya moahong o seng o hlophisitswe kapa ka o eme bohareng ba ntlo ya hao mme o kene ka tlasa sekotwana sa finitjhara se thata se jwalo ka tafole.
- Tswa ka koloing, karafaneng le matlwaneng a suthiswang ka ha a ka nna a sutha, a phethoha kapa a senngwa ke meya e matla ha mmoho le matlakala a fofang.
- Dula hole le difenstere ka ha dikgalase le matlakala a fofang a baka mafu a mangata.
- O se ke wa leka ho siya kganyapa ka koloi ya hao. E siye moo hanghang mme o batle setshabelo.
- Haeba o tshwasehile thoteng, paqama fatshe ka hara mokoti kapa sebakeng se tlase, empa o hlocomele morwallo haeba ho tsholoha pula e matla.

3. Difefo tse matla tsa saetleloune

Ntle ho kganyapa, ho na le ketsahalo e nngwe ya maemo a lehodimo a kotsi haholo e hlahellang sepakapakeng mme e tsejwa ka mabitso a fapaneng dinaheng tse fapaneng. Mona re bua ka sefefo sa teropika se tsejwang Aforika e Borwa e le sefefo sa moya wa teropika. Amerika se bitswa sefefofohadi/ (hurricane) mme Asia, (typhoon)noha ya metsi.

Difefo tsa teropika se susumetsang maemo a lehodimo ba Aforikaborwa, hangata di hlaha ka sethatho mafelong a sehla sa lehlabula pela ekhweita, ka hodima Mabopo a mawatle a India mme ka palo e ka bang mahareng a 5°S le 10°S. Sethathong, sefefo sa teropika se tsamaya butle ho leba ntlheng ya borwa bophirima ho tloha ho ekhweitha, empa ha morao se thinye se ntsoo tsamaya kapele ho ya ntlheng ya borwa botjhabela tlasa tshusumetsi ya meya e matla ya bophirima. Metsi a lewatle a futhumetseng a teropika a baka ho be le moya o mongobo ka hodima sona ho etsa hore thempereitjhara e be bonyane 27°C. Maemo a sa tsitsang sepakapakeng a baka hore ho be le moya o mongobo o futhumetseng mme o nyolohe ka ho tsepama mme sena se baka ntshetsopele ya tsamaiso ya kगतello e fatshe e nang le teteano e kgolo le popeho ya luru ka hodima sebaka seo. Palo e kgolo ya eneji e tjhesang, e tsejwang ka motjheso o batalletseng e a lokollwa nakong ya tsamaiso ya teteano mme sena se thusa haholo e le mohlodi wa eneji bakeng sa sefefo se jwalo sa teropika.

Hemisfereng ya Borwa, sedikadikwe sa moya hara sefefo sa teropika se ya letsohong le letona mme maru a a bopeha ka semelo sa mehato e dikolohang e yang lehlakoreng le letona le moya ho kena sefefong sa teropika. Mehato ena e dikolohang ya maru e na le maru a bitswang Khumulase le Khumulonimbase (Cumulonimbus) a ka fihlang bophahamong ba 12 kms mme a ka

akaretsa sebaka se batalletseng se ka fihlang ho 700 km. Bophelo ka kakaretsi ba sefefo sa teropika bo ballwa ho matsatsi a 9 empa maemong a kotsi haholo se ka nka dibeke tse 3 ho fihla ho tse 4.

Difefo tse matla tsa Teropika le tsona di na le dimelo tse ikgethileng tse itseng. Bohareng ba sefefo sa teropika moya o omme mme o theoha ho tloha hodimo ho ya bokahodimong ba lefatshe. Sena se etsahala sebakeng seo ho se nang maru ho sona le moo meya e kgutsitseng haholo. Sebaka sena se bitswa leihlo mme se ka fihla ka kakaretso ho dikilomitara tse 30 ho ya ho 50 km ka bophara. Ha leihlo le ntse le kgutsitse, sebaka se ka hara leihlo sona ha se a kgutsa ho hang. Mona meya ya sefefo e foka ka mabelo a dikilomitara tse mahareng a 120 le 200 km/h/ ka hora.

Sefefo sa teropika se tswela pele ho ba le semelo sa pula e tsolohang haholo e ka bakang merwallo. Meya ya sefefo le yona e baka hore ho be le maqhubu a phahameng le metsi a phahameng ho feta ho fihla ho dimitara tse 12 a ka bakang tshenyho e kgolo ditoropong tse pela mawatle.

Hang ha sefefo sa teropika se kenella ka hara lefatshe, se a kgaoha ho tloha mohloding wa eneji ya sona mme kgohlano e kgolo e bang teng motsamaong wa moya e bonahala ka botsitso bo keneletseng ha sefefo se fokotseha bohale ho fihlela se be se nyamela ka ho phethahala.

Selemo se seng le se seng, ho ralwa lenane la mabitso a tatellano ya nteterwane leo difefo di tla bitswa ka ona ha di etsahalala. Sethathong, ho ne ho sebediswa mabitso a basadi fela empa matsatsing ana le mabitso a banna a se a sebediswa. Sefefo sa teropika se bakileng tshenyho e kgolo, haholoholo Kwazulu-Natala, se ile sa bitswa Domoina, se ile sa baka tshenyho e batalletseng haholo ka Pherekong ka selemo sa 1984.

4. Morwallo

Morwallo o hlaha ha metsi a phalla ho feta tekano ho feta le metjha e tlwaelehileng e jwalo ka ka diphula le diforo tsa metsi tse tsamaisang mantle. Sena se ka hlahella dinakong tse telele tsa dipula, ka ho tswella ha dipula tse tshollohang ka matla kapa ka mokgwa wa merwallo ya ka pelenyana eo hangata e tsamaisanang le diaduma tse kotsi.

Ditlhokomediso ka morwallo

- Haeba ho kgoneha, dula ka tlong o be hole le ditsela
- Mamela seyalemoya kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso tse ikgethileng.
- Qoba ho tshela dinoka le diphula tse tletseng ho feta tekano moo metsi a leng ka hodima mangole a hao.
- E ya sebakeng se phahameng ha ho bonahala eka merwallo e a tla.
- Haeba o tshwasehile morwallong ka koloing, e tlohelle moo mme o palamele sebakeng se phahameng.
- Meahong, tlosa thepa ya bohlokwa o e ise sebakeng se bolokehileng ka hodima bohato bo lebelletsweng ba morwallo.

Metsi a phallang ka potlako a ka bang maoto a tshelela fela a ka o dihela fatshe hammoho le botebo ba maoto a mabedi a ka phahamisa koloi ya hao! O SE KE WA leka ho tsamaya, ho sesa kapa ho kganna ho feta ka hara metsi a lebelo jwalo. EMISA! Thinya mme o nke tsela e nngwe.

- Tima motlakase ho tswa ntlheng ya phepele ya moaho.
- Mahaeng, balehisetsa diphoofolo sebakeng se bolokehileng se hodimo.
- Tswa ntlheng ya hao hanghang haeba ba pholoso ba sisinya jwalo pele menyako ya ho tswa le ho kena e kwalwa ke metsi a morwallo.
- O SE KE WA kganna koloi ka hara tsela e kwahetsweng ke metsi. Ha o tsebe hore na a tebile ho le hokae kapa na tsela eo e hohotswe ke metsi.
- Ha koloi e shwa, e siye moo hanghang mme o batlane le sebaka se hodimo.
- O ele hloko ka hohlehohle haholoholo bosiu ha ho le thata ho ka elellwa dikotsi tsa morwallo.

5. Meya e kotsi

Meya e matla e batang ya mawatlle e hlaha diterekeng tsa mawatlle, empa e ka boela ya hlahella nakong ya diketsahalo tsa difefo ka mekgwa e fapaneng. Meya ena e foka hanghang mme e ka baka tshenyu e kgolo, haholoholo haeba e bakwa ke kganyapa.

Ditlhokomediso tsa meya e kotsi

- Dula ka tlong, ha ho kgoneha hole le difensetere tse bulehelang kantle ho moya o kotsi
- Mamela seyalemoya kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso.
- Haeba o nka leeto ka koloi, ela hloko meya e fetang ka potlako haholoholo mahareng a meaho.

Difate tse kgolo di tsumuleha ha bonolo ke meya e matla haholoholo ka mora dinako tse telele tsa dipula. Jala difate tsa botala seterekeng sa hao.

- Ela hloko kgonahalo ya difate tse weleng kapa dipalo tsa motlakase ha mmoho le matlakala a fofang.
- Diketswana tse nyenyane di tlamehile ho ba hole le lewatle mme di batle botshabelo boemelakepe, paballo ya mabopo a dinoka kapa koug e sireletsihileng.

6. Mohatsela le lehlwa

Mohatsela wa moya o phahameng, lehlwa, pula ya maqha ha mmoho le dithempereitjhara tse batang, tsena tsohle di bontsha kotsi ho bohle ba leetong kapa ba ithabisang ka ntle mme motho o lokela ho aparela maemo a lehodimo hantle.

Ditlhokomediso

Dula ka tlong moo ho kgonehang

- Mamela seyalemoya kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso.
- Haeba o ithabisa kantle, apara hore o futhumale
- Haeba ho bata haholo ho feta tekano, kwahela molomo wa hao ho sireletsa matshwafo a hao hore a se ke a fumana moya o batang.

- O se ke wa nwa jwala, o se ke wa nwa dino tsa khafeini kapa wa tsuba ha o le maemong a batang haholo. Diketsahalo tsena tsohle di kgothaletsa lefu la mmele o hatseseng haholo(hypothermia) le serame se matla (frostbite)<http://www.outdoorplaces.com/Features/Mountain/hypothermia/index.html>
- Sireletsa mohlapo o monyenyanane o o tlase mohatseleng mme o o behe setshabelong

Ho kganna maemong a leqhwana

Keletso e ntle bakeng sa ho kganna maemong a mabe a mariha ke hore o se ke wa kganna ho hang, haeba o ka kgona ho qoba seo mme wa ipha nako e eketsehileng ho ka fihla tulong eo o

yang ho yona.

Hangata dikoloi tse ngata di iphumana di tshwasehile dikgorong tsa dithaba hobane ha ba mamele ditlhokomediso tsa boemo ba lehodimo/boso tse phatlalatswang radiiong le thelevisheneng.

Ditlhokomediso

- Theola lebelo la hao mme o itshiele sebaka se lekaneng sa ho ka emisa. O lokela ho dumela bonyane sebaka se ka bang makgetlo a mararo ho feta kamoo ho tlwaelehileng mahareng a hao le koloi e ka pela hao.
- Kgina ka boiketlo ho qoba ho thella. Haeba mabidi a hao a qala ho tshwaseha, fokotsa hanyane ho kgina.
- Bonesa mabone ho etsa hore boramakoloi ba bang ba kgone ho o bona.
- Dula o hlwekisitse mabone a hao le disireletsi tsa moya.

- Sebedisa dikere tse fatshe ho boloka boitshwareletso ba koloi, haholoholo marallaneng.
- O ele hloko haholoholo marokgong, dikgorong tse fetang le mebileng e sa sebedisweng haholo ka ha ke yona e tla hwama pele. Le ha o le hara dithempereitjhara tse ka hodima ntlha ya kgwano, haeba maemo a le mongobo, o ka nna wa kopana le leqhwa dibakeng tse potetseng kapa ditselaneng tse tshesanyane tse jwaloka marokgo.
- O se ke wa ipolella hore koloi ya hao e tla tshwarella maemong ohle. Le dikoloi tsa mabidi a mane a maholo (4x4) hammoho le tse hulang ka mabidi a ka pele di kopana le mathata mebileng e nang le leqhwa.

7. Mohudi o teteaneng

Mohodi o motenya kapa o teteaneng o ka fokotsa pono ho fihla maemo a bakang ditshitiso tsa sephethephethe le dikotsi tsa mebileng.

Mohodi le mabone a ka baka hore mahlo a se bone hantle mme sena se ka baka dikotsi tsa mebileng. Dithuto di bontsha hore batho ba hohelwa ke kganya e fetang ka lebelo mme sena se ka baka dikotsi tsa mebileng. Ha ho le jwalo, qoba ho sebedisa masenke a bontshang hore ho na le maemo a tshohanyetso ntle le ha ho hlokeha ka hohlehohele.

Ditlhokomediso

- Sutha mebileng ha ho kgoneha
- Mamela radio kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso
- Ha o kganna ka hara mohudi, fokotsa lebelo la hao mme o bonese mabone a hao a maholo. E SENG ka kganya e kgolo haholo.
- Etsa bonnete ba hore o a bonwa
- O se ke wa emisa mahareng a tsela
- Sebedisa moedi o ka lehlakoreng le letshehadi la tsela e le tataiso ho na le mola o mahareng ho qoba ho kopana le sephethephethe se o tobileng kapa o

iphumana o sitiswa ke mabone a bona.

- Kamehla sebedisa konopo ya ho fokotsa mohudi le diwaepara tsa fensetere maemong a mohudi ho boloka difensetere di hlakile.
- Beha leihlo la hao mitareng wa lebelo mme o tswele pele ho kganna butle ka lebelo le tsitsitseng.
- Hopola hore bakganni ba bang le bona ha ba kgone ho bonela hole le hore mohudi o ka baka hore tsela e thelle.
- Saena esale ka nako hore o thinyetsa kae mme ha o sebedisa mariki, o se ke wa a kgahlela hampe fela.

8. Maemo a lehodimo a hloakang botsitso ka mokgwa o phahameng le maqhubu a motjheso o phahameng

Sekala sa ho hloka botsitso: Ha thempereitjhara le mongobo di phahame ka nako e le nngwe, bokgoni ba batho ho ka phodisa mmele ya bona ka ho fufulelwa bo a fokotseha. Sena e ka ba matshosetsi a mannete.

Thempereitjhara e ka koloing e ka ba e fetang didikri tse 10 kapa ka bophahamo ho feta kantle. O se ke wa tlhella diphooftswana tsa ka tlong kapa bana ka dikoloing haholoholo maemong a tjhesang.

Ditlhokomediso

- Dula ka tlong ka phaposeng e phodileng pela sefokisi sa moya ha ho kgoneha.
- Batsofe le bafokodi ba tlamehile ho ela hloko e eketsehileng
- Mamela radio kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso.

- Emisa ka diketsahalo tsa ka ntle tse hloakang ho sebedisa matla haholo haeba o eletswe jwalo
- Qoba ho bapala dipapadi tsa ka ntle
- Aparo diaparo tse seng boima haholo
- Nwa diphalli tse ngata empa E SENG jwala ka ha jwala bo etsa hore mmele o fellwe ke metsi ho ya pele

9. Maemo a thusang hore mello e ruthuthang e phatlalle habobebe

Neng kapa neng ebile ka nako e telele pula e na hanyenyane kapa e se ne ho hang mme ho na le meya e ommeng e tjhesang, mello ya thota e qaleha ha bonolo mme e phatlalla ha bobebe.

Mello ya thota e hlahella hangata mariha dibakeng tsa rona tse ka hare.

Meya ke dibeso tsa mello ya thota.

Ha ho ntshuwa tlhokomediso ke Tshebeletso ya Maemo a Lehodimo a Aforikaborwa, ke tlolo ya molao ho besa mello ya fatshe.

Ditlhokomediso

- Mamela seyalemoya kapa shebella thelevishene bakeng sa ditlhokomediso
- O se ke wa besa fatshe moo ho bulehileng
- O se ke wa lahlela ditompi tsa sakarete ka ntle ka difensetere tsa koloi thoteng e bulehileng
- O se ke wa lahlela dibotlolo thoteng ka ha di ka qala mello
- Raporota mello efe kapa efe hanghang

Weather line: 083 123 0500

SMS Service: *120*555#

Website: www.weathersa.co.za

Mobile Web: www.weathersa.co.za/m

Follow us on Twitter: @SAWeatherServic

South African
Weather Service

ISO 9001 Certified Organisation

